

- سرشناسه : طوسی، اسدالله، ۱۳۴۶ -
- عنوان و نام پدیدآور : سیره تربیتی و اخلاقی پیامبر و اهل بیت علیهم السلام در خانه و خانواده/ اسدالله طوسی.
- مشخصات نشر : قم: انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۹
- مشخصات ظاهری : ج.
- فروست : موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)؛ ۷۰۴. علوم تربیتی : ۱۹
- شابک : ج. ۱ : 3-482-411-964-978
- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
- یادداشت : نمایه.
- مندرجات : ج. ۱. ارتباط با خداوند در خانواده
- موضوع : اسلام و خانواده
- موضوع : تربیت خانوادگی (اسلام)
- موضوع : چهارده معصوم — اخلاق
- شناسه افزوده : موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- رده بندی کنگره : ط ۸۶ س ۹/۱۷/۲۳۰ BP
- رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۸۳۱
- شماره کتابشناسی ملی : ۱۵۴۶۰۰۲

سیره تربیتی و اخلاقی پیامبر و اهل بیت
در خانه و خانواده

جلد اول

ارتباط با خداوند

اسدالله طوسی

انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

۱۳۸۹

شماره ردیف ۷۰۴
شماره موضوعی علوم تربیتی - ۱۹
۱۳۸۹ - ۱۲

● سیره تربیتی و اخلاقی پیامبر و اهل بیت علیهم السلام در خانه و خانواده: ارتباط با خداوند در خانواده/ ج ۱

● نویسنده: اسدالله طوسی

● ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمه الله

● چاپ: نگارش

● نوبت و تاریخ چاپ: اول، بهار ۱۳۸۹

● شمارگان: ۱۰۰۰

● قیمت: ۵۸۰۰ تومان

● دفتر مرکزی: قم، خیابان شهدا، کوی ممتاز، پلاک ۳۸
تلفن و نمابر: ۰۲۵۱-۷۷۴۲۳۲۶

● شعبه مؤسسه امام خمینی (ره): قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
تلفن: ۰۲۵۱-۲۱۱۳۶۲۹

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۱-۴۸۲-۳

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

مقدمه معاونت پژوهش	۱۳
مقدمه	۱۹

فصل اول: کلیات

الف) درآمدی بر سیره تربیتی - اخلاقی اهل بیت (ع)	۲۵
۱. اعلای کلمه توحید	۲۶
۲. نفی کفر و شرک	۲۸
۲-۱. بت شکنی	۲۸
۲-۲. خرافه زدایی	۲۹
ب) ابعاد سیره اهل بیت (ع)	۳۶
ج) مفهوم شناسی اصطلاحات کلیدی	۳۸
۱. تربیت	۳۹
تربیت در لغت	۳۹
تربیت در اصطلاح	۴۱

۴۱	تعلیم و تربیت در متون دینی اسلام
۴۵	هدف تعلیم و تربیت در اسلام
۴۷	واژه‌های مترادف و مرتبط با تربیت
۵۵	انواع و ابعاد تربیت (ساحت‌های تربیت)
۵۵	۲. سنت
۵۶	۳. سیره
۵۸	۳-۱. انواع سیره
۵۹	۳-۲. حجیت و اعتبار سیره
۶۱	۳-۳. راه‌های اثبات حجیت سیره اهل بیت (ع)
۶۹	۴. اهل بیت (ع)
۷۰	ابعاد وجودی اهل بیت (ع)
۸۰	خلاصه فصل اول

فصل دوم: توکل

۸۵	الف) چیستی توکل
۸۷	تبیین صحیح از معنای توکل
۸۸	ب) توکل در قرآن و سخنان اهل بیت (ع)
۸۹	۱. اهمیت توکل
۹۰	۲. آثار توکل
۹۳	۳. نهی از توکل به غیر خداوند
۹۹	ج) توکل در سیره رسول خدا و اهل بیت (ع) در امور خانه و خانواده
۱۰۱	۱. توکل به خداوند در تدارک رزق و روزی برای خانواده
۱۰۲	۱-۱. سیره پیامبر اکرم (ص)
۱۰۷	۱-۲. سیره فاطمه زهرا (ع)

۱۱۰.....	۱-۳. سیره امام صادق (ع)
۱۱۳.....	۲. درس توکل بر خداوند به فرزندان
۱۱۷.....	۳. توکل به خداوند در حفظ و حراست از خود
۱۱۹.....	۳-۱. توکل در دوران کودکی
۱۲۲.....	۳-۲. توکل در دوران بزرگسالی
۱۲۵.....	۴. توکل در مصائب و مشکلات
۱۳۶.....	خلاصه فصل دوم

فصل سوم: رضا به قضا و قدر الهی

۱۳۹.....	الف) چیستی رضا
۱۴۰.....	جایگاه رضا در سیر و سلوک
۱۴۱.....	ب) رضایت در قرآن و سخنان اهل بیت (ع)
۱۴۱.....	۱. رضایت خداوند (رضوان الهی)
۱۴۷.....	۲. مقام رضا (رضایت بنده از مقدرات الهی)
۱۵۳.....	نتیجه
۱۵۶.....	ج) رضا در سیره رسول خدا و اهل بیت (ع) در امور خانه و خانواده
۱۵۷.....	۱. رضای الهی در نعمت فرزند
۱۵۷.....	۱-۱. خشنودی از تولد فرزند
۱۵۹.....	۱-۲. نام گذاری فرزند
۱۶۱.....	۱-۳. نفی رسوم نادرست در مراسم تولد فرزند
۱۶۲.....	۲. رضای الهی به جریان سنن الهی بر اعمال فرزندان
۱۶۴.....	۳. رضای الهی در مصائب و مشکلات خانواده
۱۶۵.....	۳-۱. سیره رسول خدا و امیر مؤمنان (ع)
۱۷۱.....	۳-۲. سیره فاطمه زهرا (ع)

- ۳-۳. سیره امام حسین (ع) ۱۷۸
- ۳-۴. سیره امام زین العابدین (ع) ۱۸۳
- ۳-۵. سیره امام محمد باقر و امام جعفر صادق (ع) ۱۸۶
- ۳-۶. سیره امام هادی و امام حسن عسکری (ع) ۱۹۰
۴. رضای الهی در دوستی‌ها و دشمنی‌ها ۱۹۵
- ۴-۱. سیره رسول خدا (ص) ۱۹۶
- ۴-۲. سیره امیر مؤمنان (ع) ۱۹۸
- ۴-۳. سیره امام صادق (ع) ۲۰۰
- ۴-۴. سیره امام علی بن موسی الرضا (ع) ۲۰۲
۵. رضای الهی در تصمیم‌های مهم خانوادگی ۲۰۴
- ۵-۱. سیره رسول خدا (ص) و فاطمه زهرا (ع) ۲۰۵
- ۵-۲. سیره امام حسن مجتبی و امام حسین (ع) ۲۰۹
- ۵-۳. سیره امام محمد باقر و امام جعفر صادق (ع) ۲۱۳
- ۵-۴. سیره امام موسی بن جعفر (ع) ۲۱۸
۶. رضای الهی در استفاده از مواهب دنیوی ۲۱۹
- ۶-۱. چگونگی استفاده از زیورآلات ۲۲۱
- ۶-۲. چگونگی رفع نیازهای معیشتی خانواده ۲۲۹
- ۶-۳. چگونگی پوشش در خانه ۲۴۱
۷. جلب رضای الهی در برخورد با خدمتکاران ۲۴۸
- ۷-۱. سیره رسول خدا (ص) ۲۴۹
- ۷-۲. سیره امیر مؤمنان (ع) ۲۵۰
- ۷-۳. سیره امام حسین (ع) ۲۵۱
- ۷-۴. سیره امام زین العابدین (ع) ۲۵۳
- ۷-۵. سیره امام صادق (ع) ۲۵۴

۲۵۸.....	۸. رضای الهی در آداب و رسوم.....
۲۵۸.....	۸.۱. سیره رسول خدا ﷺ.....
۲۶۷.....	۸.۲. سیره امام سجاده ﷺ.....
۲۶۸.....	۹. رضای الهی در شادی و غم.....
۲۶۸.....	۹.۱. زندگی رسول خدا ﷺ و خدیجه کبری ﷺ.....
۲۷۱.....	۹.۲. مراسم ازدواج حضرت فاطمه ﷺ.....
۲۷۳.....	۹.۳. مشکلات امیر مؤمنان ﷺ پس از پیامبر ﷺ.....
۲۷۵.....	۱۰. رضای الهی در توجه ویژه به برخی از اعضای خانواده.....
۲۷۵.....	۱۰.۱. سیره رسول خدا ﷺ.....
۲۸۵.....	۱۰.۲. سیره امیر مؤمنان ﷺ.....
۲۹۱.....	۱۰.۳. سیره امام حسین ﷺ.....
۲۹۶.....	۱۰.۴. سیره امام زین العابدین ﷺ.....
۲۹۷.....	۱۰.۵. سیره امام صادق ﷺ.....
۲۹۸.....	۱۰.۶. سیره امام علی بن موسی الرضا ﷺ.....
۲۹۹.....	۱۰.۷. سیره امام جواد ﷺ.....
۲۹۹.....	۱۰.۸. سیره امام هادی ﷺ.....
۳۰۱.....	خلاصه فصل سوم.....

فصل چهارم: شکر و سپاسگزاری

۳۰۵.....	الف) چستی شکر.....
۳۰۶.....	۱. شکر در لغت و اصطلاح.....
۳۰۷.....	۲. اقسام شکر.....
۳۰۸.....	۳. مراتب شکر.....
۳۱۰.....	ب) شکر در قرآن و سخنان اهل بیت ﷺ.....

۱. توصیه و تشویق به شکرگزاری ۳۱۰
۲. وجوب شکر منعم ۳۱۵
۳. ستایش شاکران ۳۱۷
۴. آثار و برکت‌های سپاسگزاری ۳۱۹
۵. فرجام ناسپاسی ۳۲۴
۶. سپاسگزاری از آفریدگان خداوند ۳۲۶
۷. شاکرترین مردم ۳۲۷
- بیانی جامع درباره شکر ۳۳۰
- ج) شکر در سیره رسول خدا و اهل بیت علیهم‌السلام در خانه و خانواده ۳۳۳
۱. شکر در حوادث، مصائب و مشکلات ۳۳۳
- ۱-۱. سیره پیامبر گرامی اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم ۳۳۴
- ۱-۲. سیره فاطمه زهرا علیها‌السلام ۳۳۷
- ۱-۳. سیره امام حسن مجتبی علیه‌السلام ۳۴۱
- ۱-۴. سیره امام جعفر صادق علیه‌السلام ۳۴۴
- ۱-۵. سیره امام هادی و امام حسن عسکری علیه‌السلام ۳۴۶
۲. شکر نجات از مشکلات ۳۴۹
۳. شکر نعمت‌های مادی ۳۵۳
- ۳-۱. شکر بهره‌مندی از رزق و روزی ۳۵۳
- ۳-۲. شکر غذا (آداب سفره) ۳۶۴
- ۳-۳. شکر لباس و پوشش ۳۷۶
- ۳-۴. شکر مرکب ۳۸۰
۴. شکر نعمت‌های معنوی ۳۸۲
- ۴-۱. شکر نعمت خانواده پاک و الهی ۳۸۲
- ۴-۲. شکر به خاطر همسر صالح ۳۸۹

۳۹۸.....	۴-۳. شکر نعمت فرزندان صالح.....
۴۰۲.....	۴-۴. شکر خُلق نیکو در خانواده.....
۴۰۵.....	۴-۵. آموزش شکرگزاری به اهل خانه.....
۴۱۹.....	۵. رعایت حق‌الله و حقوق خانواده.....
۴۲۴.....	خلاصه فصل چهارم.....
۴۲۷.....	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....
۴۳۳.....	منابع.....
۴۴۷.....	نمایه‌ها.....
۴۴۷.....	نمایه آیات.....
۴۶۴.....	نمایه روایات.....

مقدمه معاونت پژوهش

حقیقت اصیل ترین، جاودانه ترین و زیباترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسله مؤمنان و عالمان صادق چه جان‌ها که در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل پرستان چه توطئه‌ها و ترفندها که برای محو و مسخ آن ساخته‌اند. چه تلخ واقعی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حق سربلند و سرفراز است و باطل از بین رفتی و نگونسار. این والا و بالانشینی حقیقت، گذشته از سرشت حق، وام‌دار کوشش‌های خالصانه و پایان‌ناپذیر حقیقت‌جویانی است که در عرصه نظر و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانه دنیا رسته‌اند، و در این میان، نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، و به‌ویژه اسلام و پیامبر اکرم ﷺ و جانشینان برحق و گرامی او ﷺ، برجسته‌ترین است.

دانشمندان نام‌آور شیعه رسالت خطیر و بی‌نظیر خویش را بهره‌گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیره آن پیشوایان و عرضه آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت پرستان حقیقت‌گریز دانسته و در این راه دیده‌ها سوده و جان‌ها فرسوده‌اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار فزون از شمار آثار نوشتاری و دیداری و به‌کارگیری

انواع ابزارهای پیشرفته سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت‌دشواری‌تر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌روند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در صحنه علمی بین‌المللی باز یابند. ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرز و بوم آن‌گونه که شایسته نظام اسلامی است به بار ننشسته و آنان گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان رد پای ابتکارات و به‌ویژه خلاقیت‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرچالش در پیش است. از این روی، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازماندهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای «مد ظله العالی» از آغاز تأسیس بر اساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی «دامت برکاته» به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و هدایت دانش‌پژوهان

و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، پژوهشی است در قلمرو علوم تربیتی - سیره ائمه علیهم‌السلام که با تلاش پژوهشگر ارجمند حجت‌الاسلام آقای اسدالله طوسی نگارش یافته است. هدف اصلی نویسنده استخراج و معرفی سیره تربیتی-اخلاقی پیامبر و اهل بیت علیهم‌السلام در برخورد با خانواده محترمشان در زمینه مسائل اخلاقی و تربیتی است. معاونت پژوهش از مؤلف محترم و جناب حجج اسلام والمسلمین آقایان دکتر مرتضی آفاتهرانی و دکتر محمدرضا جباری که با نظارت، مطالعه و ارائه نظرهای سودمندشان بر اتقان و غنای آن افزوده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند متعالی خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ره